

UKŁAD MIĘDZY RZĄDEM POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ
I RZĄDEM STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI
DOTYCZĄCY ROSZCZEŃ OBYWATELI STANÓW ZJEDNOCZONYCH

Rząd Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Rząd Stanów Zjednoczonych Ameryki,
pragnąc dokonać uregulowania roszczeń obywateli Stanów Zjednoczonych do Polski
oraz pragnąc dokonać postępu w stosunkach gospodarczych między obu krajami,
uzgodniły, co następuje:

ARTYKUŁ I

A. Rząd Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, zwany dalej Rządem Polskim, zgadza się zapłacić a Rząd Stanów Zjednoczonych przyjąć sumę \$ 40.000.000.- w walucie Stanów Zjednoczonych na całkowite uregulowanie i zaspokojenie wszystkich roszczeń obywateli Stanów Zjednoczonych, zarówno osób fizycznych jak prawnych, do Rządu Polskiego z tytułu nacjonalizacji i innego rodzaju przejęcia przez Polskę mienia oraz praw i interesów związanych lub odnoszących się do mienia, które miało miejsce w dniu lub przed dniem wejścia w życie niniejszego układu.

B. Zapłata przez Rząd Polski sumy \$ 40.000.000.- będzie dokonana do rąk Sekretarza Stanu Stanów Zjednoczonych w dwudziestu rocznych ratach po \$ 2.000.000.- w walucie Stanów Zjednoczonych, przy czym każda rata powinna być uiszczona w dziesiątym dniu stycznia, poczynając od dnia dziesiątego stycznia 1961 roku.

ARTYKUŁ II

Roszczeniami, o których mowa w artykule I i które są uregulowane i zaspokojone niniejszym układem, są roszczenia obywateli Stanów Zjednoczonych z tytułu:

- /a/ nacjonalizacji i innego rodzaju przejęcia przez Polskę mienia oraz praw i interesów związanych lub odnoszących się do mienia;
- /b/ przejęcia własności albo utraty używania lub użytkowania mienia na podstawie polskich ustaw, dekretów lub innych zarządzeń, ograniczających lub uszczuplających prawa i interesy związane lub odnoszące się do mienia, przy czym rozumie się, że dla celów niniejszego ustępu datą przejęcia własności albo utraty używania lub użytkowania jest data, w której tego rodzaju polskie prawa, dekrety lub inne zarządzenia zostały po raz pierwszy zastosowane do mienia; oraz

/c/ długów przedsiębiorstw, które zostały znacjonalizowane lub przejęte przez Polskę i długów, które obciążały mienie znacjonalizowane, przejęte na własność lub inaczej przejęte przez Polskę.

ARTYKUŁ III

Suma zapłacona Rządowi Stanów Zjednoczonych w myśl artykułu I niniejszego układu zostanie rozdzielona w sposób i zgodnie z metodą podziału, zastosowanymi wedle uznania Rządu Stanów Zjednoczonych.

ARTYKUŁ IV

Po wejściu w życie niniejszego układu Rząd Stanów Zjednoczonych nie będzie przedstawiał Rządowi Polskiemu ani nie będzie popierał roszczeń obywateli Stanów Zjednoczonych do Rządu Polskiego, o których mowa w artykule I niniejszego układu. W przypadku gdyby takie roszczenia zostały bezpośrednio przedłożone przez obywateli Stanów Zjednoczonych Rządowi Polskiemu, Rząd Polski przekazał je Rządowi Stanów Zjednoczonych.

ARTYKUŁ V

A. Dla ułatwienia Rządowi Stanów Zjednoczonych rozdziału pomiędzy wnoszącymi roszczenia sumy mającej być zapłaconą przez Rząd Polski, Rząd Polski dostarczy na życzenie Rządu Stanów Zjednoczonych takich informacji lub dowodów zawierających szczegóły dotyczące własności i wartości mienia oraz praw i interesów związanych lub odnoszących się do mienia, jakie mogą być potrzebne lub odpowiadające temu celowi, a w przypadku gdyby takie informacje lub dowody zostały uznane za niewystarczające, zezwoli na zbadanie przez przedstawicieli Rządu Stanów Zjednoczonych, w zakresie dopuszczalnym przez przepisy polskie, mienia, do którego zgłoszono roszczenie, jako do mienia znacjonalizowanego lub przejętego przez Polskę.

B. W celu zabezpieczenia Rządu Polskiego przed możliwym dochodzeniem praw za pośrednictwem krajów trzecich, lub w inny sposób, roszczeń uregulowanych niniejszym układem, Rząd Stanów Zjednoczonych dostarczy Rządowi Polskiemu kopii takich formalnych oświadczeń odnośnie roszczeń, jakie zostaną przedstawione przez wnoszących roszczenia oraz kopii decyzji dotyczących ważności i wysokości roszczeń.

C. Odnośnie każdego roszczenia, które zostało przez Rząd Stanów Zjednoczonych uznane za ważne, Rząd Stanów Zjednoczonych dostarczy Rządowi Polskiemu oryginalne dokumenty odnoszące się do mienia znacjonalizowanego lub przejętego przez Polskę, z których wynika roszczenie, włączając akcje osób prawnych, stanowiące własność wnoszącego roszczenia, o ile całość mienia takiej osoby prawnej została znacjonalizowana lub przejęta przez Polskę. W przypadku gdy roszczenie nie jest oparte na takich dokumentach, Rząd Stanów Zjednoczonych dostarczy Rządowi Polskiemu zwolnienie z zobowiązania podpisane przez wnoszącego roszczenia.

D. Obydwa Rządy będą sobie wzajemnie dostarczać informacji lub udzielać pomocy w zakresie podanym w paragrafach A, B i C niniejszego artykułu, wedle procedury mającej być uzgodnioną pomiędzy obu Rządami.

ARTYKUŁ VI

W ciągu 30 dni po wejściu w życie niniejszego układu Rząd Stanów Zjednoczonych odwoła swoje zarządzenia blokujące wszelkie polskie mienie w Stanach Zjednoczonych.

ARTYKUŁ VII

Załącznik do niniejszego układu stanowi integralną część tego układu.

ARTYKUŁ VIII

Niniejszy układ wchodzi w życie z dniem jego podpisania.

Na dowód czego podpisani, zapotrzeni we właściwe pełnomocnictwa przez swoje Państwa, złożyli podpisy na niniejszym układzie.

Sporządzono w Waszyngtonie dnia 16 lipca 1960 r. w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i angielskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne.

ZA RZĄD POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

ZA RZĄD STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI

ZALĄCZNIK

A. Dla celów rozdziału przez Rząd Stanów Zjednoczonych sumy mającej być zapłaconą przez Rząd Polski, "roszczeniami obywateli Stanów Zjednoczonych" są prawa i interesy związane i odnoszące się do mienia znacjonalizowanego, przejętego na własność lub inaczej przejętego przez Polskę, które od daty nacjonalizacji, przejęcia na własność lub innego przejęcia, do dnia wejścia w życie niniejszego układu, były nieprzerwanie, z zastrzeżeniem postanowień w paragrafach B i C niniejszego załącznika:

- /a/ bezpośrednio własnością osób fizycznych będących obywatelami Stanów Zjednoczonych;
- /b/ bezpośrednio własnością osób prawnych utworzonych na podstawie prawa Stanów Zjednoczonych, jednego z wchodzących w skład stanów lub ich innej jednostki politycznej, których pięćdziesiąt procent lub więcej kapitału akcyjnego lub udziałów majątkowych było własnością obywateli Stanów Zjednoczonych;
- /c/ bezpośrednio własnością osób prawnych utworzonych na podstawie prawa Stanów Zjednoczonych, jednego z wchodzących w skład stanów lub ich innej jednostki politycznej, których pięćdziesiąt procent lub więcej kapitału akcyjnego lub udziałów majątkowych było własnością osób fizycznych będących obywatelami Stanów Zjednoczonych, bezpośrednio lub pośrednio poprzez udziały w jednej lub kilku osobach prawnych jakiegokolwiek narodowości;
- /d/ pośrednio własnością osób fizycznych będących obywatelami Stanów Zjednoczonych lub osób prawnych utworzonych na podstawie prawa Stanów Zjednoczonych, jednego z wchodzących w skład stanów lub ich innej jednostki politycznej, poprzez udziały w osobach praw-

nych utworzonych na podstawie prawa Stanów Zjednoczonych, jednego z wchodzących w skład stanów lub ich innej jednostki politycznej, które nie zostały objęte wyżej kategorią /b/ lub /c/;

/e/ pośrednio własnością osób objętych wyżej kategorią /a/, /b/ lub /c/, poprzez własność kapitału akcyjnego lub bezpośrednich udziałów majątkowych w osobach prawnych utworzonych na podstawie prawa polskiego, których jakakolwiek część mienia została przejęta przez Polskę, lub w osobach prawnych utworzonych na podstawie prawa niemieckiego, których przeważająca część mienia została przejęta przez Polskę;

/f/ pośrednio własnością osób objętych wyżej kategorią /d/ poprzez własność osób prawnych, o których mowa w końcu zdania dotyczącego tej kategorii, kapitału akcyjnego lub bezpośrednich udziałów majątkowych w osobach prawnych utworzonych na podstawie prawa polskiego, których jakakolwiek część mienia została przejęta przez Polskę, lub w osobach prawnych utworzonych na podstawie prawa niemieckiego, których przeważająca część mienia została przejęta przez Polskę, a które zaprzestały swej działalności; lub

/g/ pośrednio własnością osób objętych wyżej kategorią /a/, /b/, /c/ lub /d/, mających interesy, która łącznie stanowią znaczną sumę, przez każdą ilość osób prawnych zorganizowanych na podstawie prawa jakiegokolwiek kraju, których znaczna część mienia została przejęta przez Polskę, z wyjątkiem jednak interesów, które podlegają odszkodowaniu na mocy jakiegokolwiek innego układu międzynarodowego, w którym stroną jest Polska.

B. Osoby prawne utworzone na podstawie prawa Stanów Zjednoczonych, jednego

z wchodzących w skład stanów lub ich innej jednostki politycznej, która została zreorganizowana w drodze postępowania sądowego, po tym, jak ich mienie lub prawa i interesy związane lub odnoszące się do mienia zostały znacjonalizowane lub przejęte przez Polskę, będą uczestniczyły w sumie mającej być zapłaconą przez Rząd Polski tylko w takiej mierze, w jakiej kapitał akcyjny lub udziały majątkowe w takich osobach prawnych były w czasie nacjonalizacji lub innego przejęcia własnością osób fizycznych będących obywatelami Stanów Zjednoczonych, bezpośrednio lub pośrednio poprzez udziały w jednej lub kilku osobach prawnych, utworzonych na podstawie prawa Stanów Zjednoczonych, jednego z wchodzących w skład stanów lub ich innej jednostki politycznej.

C. Roszczenia oparte w całości lub części na własności nabytej po dacie zastosowania dyskryminujących niemieckich zarządzeń, pozbawiających lub ograniczających prawa właścicieli takiej własności, będą partycypować w sumie mającej być zapłaconą przez Rząd Polski tylko w takiej części tych roszczeń, które nie są oparte na własności nabytej w tych warunkach.

P R O T O K Ó Ł

Przedstawiciele Ministerstwa Finansów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz Rządu Stanów Zjednoczonych, mając na uwadze realizację postanowień Artykułu 5-go Układu pomiędzy Rządami Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz Stanów Zjednoczonych, dotyczącego Roszczeń obywateli Stanów Zjednoczonych, zawartego w Waszyngtonie w dniu 16 lipca 1960 r., spotkali się w Warszawie i uzgodnili, co następuje:

1. W celu wykonania postanowień Artykułu 5-go Układu dotyczącego Roszczeń Rząd Stanów Zjednoczonych wyznaczy specjalnego reprezentanta oraz jego zastępcę, którzy będą wchodzić w skład Ambasady Stanów Zjednoczonych, jako urzędnicy dyplomatyczni, odpowiedzialni przed Ambasadorem Stanów Zjednoczonych.
2. a. Reprezentant Stanów Zjednoczonych pełnić będzie rolę łącznika pomiędzy "Foreign Claims Settlement Commission" Stanów Zjednoczonych a Ministerstwem Finansów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, zwanym dalej Reprezentantem Polskim, które będzie dostarczać informacji przewidzianych w Artykule 5-ym Układu dotyczącego Roszczeń.
b. Reprezentant Stanów Zjednoczonych, pełniąc swoje czynności przy pomocy odpowiedniego zespołu współpracowników, będących również członkami zespołu pracowników Ambasady, wyznaczonymi do tego celu - będzie kierować zapytania na piśmie do Polskiego Ministerstwa Finansów i/lub do jego wyznaczonych przedstawicieli - oraz pozostawać będzie z nim w łączności w celu uzyskania informacji niezbędnych do sprawdzenia bądź oddalenia roszczeń, objętych wyżej wymienionym Układem.

3. a. Reprezentant Stanów Zjednoczonych pełnić będzie swe czynności tak długo, jak długo wymagać tego będzie wykonanie postanowień Artykułu 5-go, lecz jeżeli Kongres Stanów Zjednoczonych określiłby termin dla zakończenia prac związanych z zaspokojeniem roszczeń, Ministerstwo Finansów zgadza się w miarę możliwości współdziałać z "Foreign Claims Settlement Commission" dla ułatwienia tej Komisji wywiązania się z jej obowiązków.
  - b. Ministerstwo Finansów wyraża zgodę i gotowość do udzielania wymaganych informacji, opartych na istniejących dokumentach oraz innych dostępnych danych - w czasie nie dłuższym niż 6 miesięcy od otrzymania prośby o taką informację. Każda taka prośba winna szczegółowo wskazywać, jakich informacji potrzebuje "Foreign Claims Settlement Commission" dla ustalenia tytułu prawnego, stanu i wartości mienia, na którym opiera się roszczenie.
4. a. Dla ułatwienia "Foreign Claims Settlement Commission" określenia wartości małych miejskich i wiejskich posiadłości, Reprezentant Polski dostarczy Reprezentantowi Stanów Zjednoczonych informacji o przedwojennych cenach gruntów ornych i leśnych różnych klas, położonych w różnych rejonach kraju, o cenach placów miejskich oraz o cenach typowych budynków mieszkalnych miejskich i wiejskich, jak również o wartości typowych małych przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, zakładów rzemieślniczych i t.d., opartych na szacunkach ubezpieczeniowych oraz na innych dostępnych danych.
Jeżeli tak sporządzony szacunek wartości określonego mienia z rodzaju wyżej wymienionych, okazałyby się, wskutek szczególnych warunków,

niewystarczającym dla celów "Foreign Claims Settlement Commission", to Reprezentant Polski dostarczy wszystkich dostępnych danych o przedwojennej wartości takiego określonego mienia.

- b. Na prośbę Reprezentanta Stanów Zjednoczonych Reprezentant Polski dostarczać będzie szacunki wartości mienia znacjonalizowanego, tak jak zostały one sporządzone przez władze polskie w dniu przejęcia tego mienia.
- c. Reprezentant Polski dostarczać będzie przez swych przedstawicieli w miarę możliwości, informacji co do rozmiarów i stopnia szkód, poniesionych przez dane mienie w wyniku wojny oraz okupacji przez nieprzyjaciela.

5. Uzgodniono, że inspekcje i badania na miejscu przeprowadzane będą wówczas, gdy "Foreign Claims Settlement Commission" uzna informacje dostarczone stosownie do paragrafu 3 i 4 - za niewystarczające do ustalenia faktów, niezbędnych dla oceny wchodzącego w grę roszczenia.

W takich przypadkach stosować się będzie następujący sposób postępowania:

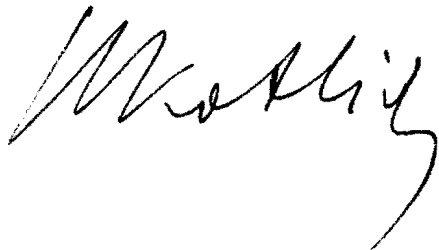
- a. Reprezentant Stanów Zjednoczonych przedkładać będzie Reprezentantowi Polskiemu prośbę na piśmie o przeprowadzenie badania na miejscu, wskazując okoliczności, które takie badanie będzie miało ustalić.
- b. Nie później niż w ciągu jednego miesiąca od otrzymania takiej prośby, Reprezentant Polski uzgodni z Reprezentantem Stanów Zjednoczonych zakres i czas takiego badania lub dostarczy takich dodatkowych materiałów, informacji i danych dotyczących tej sprawy, które mogą - według oceny "Foreign Claims Settlement Commission" - uczynić takie badanie zbędnym.
- c. Reprezentant Polski będzie towarzyszyć Reprezentantowi Stanów Zjednoczonych przy dokonywaniu inspekcji i badań na miejscu.

- d. Reprezentant Polski powiadamiać będzie Reprezentanta Stanów Zjednoczonych o tym, że określone wymagane badania nie mogą być przeprowadzone z uwagi na zakazy przepisów polskich.
6. Reprezentant Stanów Zjednoczonych przekazywać będzie Reprezentantowi Polskiemu kopię każdego roszczenia zgłoszonego w terminie, określonym przez "Foreign Claims Settlement Commission" zgodnie z przepisami Stanów Zjednoczonych, jak również kopię każdej ostatecznej decyzji "Foreign Claims Settlement Commission" w odniesieniu do zgłoszonych we właściwym terminie roszczeń, wniesionych na zasadzie Polsko-Amerykańskiego Układu dotyczącego Roszczeń.
7. Reprezentant Stanów Zjednoczonych przekazywać również będzie Reprezentantowi Polskiemu następujące dokumenty:
- a. papiery wartościowe emitowane przez osoby prawne a stanowiące własność takich osób, które uzyskują zaspokojenie roszczeń opartych na nacjonalizacji lub innego rodzaju przejęciu przez Polskę całej własności takich osób prawnych,
  - b. podpisane przez osoby wnoszące roszczenia uwierzytelnione zrzeczenia się na rzecz Państwa Polskiego ich praw z tytułu udziałów w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością lub podobnych, jeżeli udziały te nie są oparte na akcjach, jak również praw opartych na przejęciu własności lub utracie używania i korzystania z mienia położonego w Polsce - jeżeli osoby takie uzyskują zaspokojenie roszczeń swoich opartych na tego rodzaju prawach,
  - c. uwierzytelnione zrzeczenia się, podpisane przez osoby, które uzyskają zaspokojenie roszczeń opartych na długach przedsiębiorstw znacjonalizo-

wanych lub przejętych przez Polskę oraz roszczeń opartych na długach, które stanowiły obciążenie mienia znacjonalizowanego lub w inny sposób przejętego przez Polskę.

8. Foreign Claims Settlement Commission zgadza się pokrywać koszty poniesione przez Ministerstwo Finansów przy sporządzaniu uwierzytelnionych lub fotostatycznych kopii dokumentów urzędowych lub akt oraz koszty specjalnych usług polskich inżynierów, architektów i innych techników w przypadkach, gdy usług takich zażąda Reprezentant Stanów Zjednoczonych.

Podpisano w Warszawie, dnia *29 listopada* 1960 roku, w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i angielskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne.

Jan →. P. am